

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛАСИЧНИХ ФІЛОЛОГІВ (НА ПРИКЛАДІ ОСІБ, ПОХОВАНИХ НА ТЕРИТОРІЇ ЛИЧАКІВСЬКОГО НЕКРОПОЛЯ)

PROFESSIONAL ACTIVITIES OF UKRAINIAN CLASSICAL PHILOLOGISTS (ON THE SAMPLE OF PERSONS BURIED AT THE LYCHAKIV NECROPOLIS)

У статті розглянуті професійна діяльність та напрями наукових досліджень українських класичних філологів, похованих на Личаківському цвинтарі у Львові, а також вперше зроблено спробу створення екскурсійного маршруту місцями їхнього вічного спочинку. Джерельною базою цієї роботи є праці українських та польських авторів, що стосуються історії Личаківського некрополя та поховань на його території, ювілейні та пропам'ятні книги українських гімназій, які діяли на території сучасних Західної України та Східної Польщі, спогади педагогів та науковців, довідкові видання імені Івана Франка, Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, монографії, дисертації та наукові статті. Дослідження охоплює часові рамки від другої половини XIX до початку XXI століття. Пропонований екскурсійний маршрут включає поховання 45 українських класичних філологів на території некрополя. Вони здобували освіту в університетах Львова, Відня, Граца, Інсбрука, Кракова, були викладачами гімназій, а після Другої світової війни окремі педагоги, володіючи ґрунтовними знаннями, працювали викладачами кафедр класичної філології Львівського університету та латинської мови медичного інституту у Львові. Окрім безпосередньої професійної діяльності, котра полягала у викладанні латинської та грецької мов, низка українських класичних філологів володіла широкою сферою наукових зацікавлень. Мова йде про укладання підручників з латинської та грецької мов, переклади шедеврів античних авторів, дослідження з мовознавства, української літератури, медичної термінології, філософії, педагогіки, історії, етнології, етномузикології, мікенології, епіграфіки, лінійного письма Б. Пропонована праця сприятиме зростанню інтересу як до класичної філології в цілому та діяльності окремих представників цієї галузі знань в Західній Україні, так і до Личаківського кладовища як привабливого туристичного об'єкта.

Ключові слова: класична філологія, Личаківський цвинтар, Львів, гімназія, університет, історія, екскурсія.

The article studies the professional activities and directions of scientific research of Ukrainian classical philologists buried at the Lychakiv cemetery in Lviv. For the first time, it was made an attempt to create an excursion route to the places of their eternal rest. The research resource base is the works of Ukrainian and Polish authors relating to the history of the Lychakiv Necropolis and burials on its territory, jubilee and commemorative books of Ukrainian gymnasiums that operated in the territory of modern Western Ukraine and Eastern Poland, memories of teachers and scientists, reference publications about Ivan Franko Lviv National University, Danylo Halytsky Lviv National Medical University, monographs, dissertations and scientific articles. The research covers the time frame from the second half of the 19th to the beginning of the 21st century. The proposed excursion route includes the burials of 45 Ukrainian classical philologists on the territory of the necropolis. They got their education at the universities of Lviv, Vienna, Graz, Innsbruck, Kraków, were teachers of gymnasiums, and after the Second World War, some of them, possessing thorough knowledge, worked as teachers of the department of classical philology at Lviv University and at Lviv Medical Institute. In addition to direct professional activity, teaching Latin and Greek languages, a number of Ukrainian classical philologists had a wide range of scientific interests. It is about compiling textbooks on Latin and Greek languages, translations of masterpieces of ancient authors, research on linguistics, Ukrainian literature, medical terminology, philosophy, pedagogy, history, ethnology, ethnomusicology, mycenology, epigraphy, Linear B. The proposed paper will contribute to the growth of interest as to classical philology in general and the activities of famous representatives of this field of knowledge in Western Ukraine, as well as to the Lychakiv cemetery as an attractive tourist object.

Key words: classical philology, Lychakiv cemetery, Lviv, gymnasium, university, history, excursion.

УДК 801:393(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.3>

Коваль Р.С.,
канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри української
та іноземних мов
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана
Боберського

Романчук О.В.,
докт. пед. наук, професор,
завідувач кафедри української
та іноземних мов
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана
Боберського

Матлашенко Л.В.,
науковий співробітник
Музею «Личаківський цвинтар»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. У другій половині XIX – на початку XX століть виникають суспільно-політичні та культурно-освітні передумови, які сприяють створенню у Галичині українського середнього шкільництва [17, с. 9]. Австрійська гімназійна освіта, норми якої стали визначальними й для Галичини, сформувалася у межах загальноєвропейських гуманістичних традицій [22, с. 83]. Гімназійна професура приходила з європейських університетів, виносячи зі собою традиції різних наукових шкіл, педагогічних систем [18, с. 7]. Важливе місце

серед навчальних предметів займали класичні мови.

Отримані результати сприятимуть зростанню інтересу до життєвого шляху та професійної діяльності тих осіб, котрі доклалися до розвитку Львова як одного із провідних центрів класичної філології в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З-поміж книг, присвячених історії Личаківського цвинтаря, а також похованням на його території, слід виділити: «Львівський історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар»» (1996) [19], «Личаківський некрополь: путівник» (2006)

[16], «Вітер в долонях: Книга проходів Личаківським цвинтарем» (2017) [9], «Ogród snu i pamięci. Dzieje Cmentarza Łuczakowskiego we Lwowie oraz ludzi tam spoczywających w latach 1786–2010» (2011) [42]. Цінну інформацію про українських класичних філологів ми знаходимо у ювілейних та пропам'ятних книгах Бережанської [1], Станиславівської [4], Дрогобицької [6], Стрийської [12], Коломийської [15], Сокальської [30], Холмської [32], Перемишльських [33; 34], Рогатинської [36], Тернопільської [40] та Львівських [7; 23; 24; 25; 26; 27; 37; 38; 39] гімназій, в Енциклопедії Львівського національного університету імені Івана Франка [41], монографіях Ірини Курляк [17] та Святослава Пахолківа [22], спогадах Андрія Содомори [29], Степана Шаха [35] і Тихона Лещука [18], довідкових працях про розвиток класичної філології в Україні [21] та про Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького [11; 20]. Важливими є статті, присвячені класичній філології [5] та історії викладання іноземних мов [31] у Львівському університеті, Василю Пастущину [2], Петру Мечнику [3], Івану Добуцаку [13] та Соломонові Лур'є [43]. Варто виокремити дисертаційне дослідження Ореста Коцюмбас, присвячене історії Української Академічної гімназії у Львові [14], а також спеціалізований польський сайт «Stowarzyszenie historyków starożytności», котрий об'єднує дослідників античності [44].

Ґрунтовний аналіз перелічених джерел дав нам змогу досягнути мети роботи, котра полягає в представленні професійної діяльності українських класичних філологів на прикладі педагогів та науковців, котрі знайшли місце свого вічного спочинку на Личаківському цвинтарі у Львові. Окрім того, вперше зроблено спробу створити екскурсійний маршрут місцями їхніх поховань. Дослідження охоплює часові рамки від другої половини ХІХ до початку ХХІ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. У нашій роботі мова піде про відомих українських класичних філологів Івана Бабія, Миколу Байрака, Михайла Білика, Володимира Будзиновського, Платона Горницького, Гната Гошовського, Сидора Громницького, Михайла Дубицького, Михайла Задорожного, Володимира Зубрицького, Романа Ілевича, Спиридона Кархута, Олексу Ковбуза, Іллю Кокорудза, Ярослава Коржинського, Теодора Коростіля, Семена Кузика, Миколу Ластовецького, Івана Левицького, Петра Левицького, Соломона Лур'є, Костянтина Лучаківського, Тадея Мандибура, Івана Мандюка, Івана Матковського, Петра Мечника, Юрія Мушака, Аполлона Ничая, Ілярія Огоновського, Миколу Панчука, Василя Пастущина, Василя Пачковського, Михайла Роздольського, Осипа Роздольського, Юліана Романчука, Людвіка Сальо, Броніслава Старецького, Йосипа Степківа, Луку Турчина, Стефана Федіва, Едварда

Харкевича, Сергія Шарипкіна, Івана-Юліана Шпитковського, Юліана Юхновича та Миколу Яновича. На жаль, могили Семена Гуменюка, Івана Добуцака, Григорія Наливайка та Миколи Щербанського (Щербанюка) не збереглись.

Ці філологи здобули освіту в університетах Львова, Відня, Граца, Інсбрука, Кракова, працювали у гімназіях Бережан, Бродів, Городенки, Городка, Дрогобича, Жовкви, Заліщиків, Коломиї, Львова, Перемишля, Рогатина, Самбора, Сокаля, Станиславова (тепер Івано-Франківськ), Стрия, Тернополя, Товмача (тепер Тлумач), Холма, Яворова. Ореста Коцюмбас справедливо зазначає, що тодішня гімназія творила елітарну частину українського середнього шкільництва [14, с. 20].

Після Другої світової війни кафедра класичної філології Львівського університету, по від'їзді в Польщу польських професорів в перші повоєнні роки, укомплектовувалась гімназійними професорами українцями, котрі вже на той час були досвідченими педагогами та володіли ґрунтовними знаннями у зазначеній галузі [5, с. 340]. Мова йде, зокрема, про Михайла Білика, Олексу Ковбуза, Юрія Мушака, Василя Пастущина та Миколу Щербанського.

Сфера наукових зацікавлень та соціальних ініціатив низки українських класичних філологів була надзвичайно широкою. Наприклад, Осип Роздольський зробив значний внесок у розвиток української етномузикології [9, с. 135]. Михайло Білик цікавився «Роксоланією» Себастьяна Кленовича, здійснив її переклад і присвятив кандидатську дисертацію [5, с. 342; 29, с. 129–173]. Юрій Мушак займався античною метрикою та досліджував твори Феофана Прокоповича. По собі залишив пам'ять неперевершеного знавця античності, блискучого інтерпретатора старогрецьких та римських авторів, перекладача [5, с. 342; 29, с. 99–127]. Ілярій Огоновський був автором великої граматики та підручників з латинської мови, вперше опрацював і видав українською мовою критичний коментар до «Іліади» зі словником [16, с. 358; 19, с. 221; 35, с. 89–90]. Василя Пастущина цікавило широке коло проблем з галузі історії, етнології, мовознавства, а передусім ті, що знаходились на стику цих дисциплін – походження мови й одягу, етногенез індоєвропейців та слов'ян, традиційна культура Полісся, робітничий побут тощо [2]. Микола Байрак був чільним діячем українського громадського життя в місті Дрогобичі й повіті, зокрема, співзасновником і першим головою туристично-спортивного товариства «Підгір'я» [6, с. 61; 9, с. 289–290]. Едвард Харкевич написав історію Української Академічної гімназії у Львові, у 1898 році заснував першу українську школу для дівчат імені Тараса Шевченка Українського Педагогічного Товариства, тим самим давши початок всім іншим українським приватним школам [14, с. 94; 35, с. 46–48].

Запропонований екскурсійний маршрут тривалістю орієнтовно 3 години розпочинається на полі 1, де неподалік центрального входу на кладовище похований разом зі своєю дружиною Юліан Юхнович (1886–1946), котрий викладав німецьку та класичні мови в Тернополі, згодом працював у Жовкві та Львові [37, с. 313–314; 40, с. 430]. Поруч, на полі 2, знаходиться могила Осипа Роздольського (1872–1945), знаного фольклориста, філолога-класика, перекладача, теолога, одного із засновників української етномузикології. У 1897–1929 роках він працював у гімназіях Коломиї, Перемишля і Львова. Підготував грецько-український словник, граматику грецької мови у рукописі, переклав українською мовою «Евтифрона» Платона, «Медею» Евріпіда і «Прометея» Есхіла [15, с. 220–221; 33, с. 90]. Похований разом з дружиною та донькою Марією Потурняк-Роздольською (1900–1951), філологом-германістом.

На сусідньому полі 59 спочиває філолог-класик Семен Кузик (1881–1953), котрий працював у гімназіях Львова, Станиславова, Тернополя, Перемишля, Холма, після Другої світової війни був завідувачем кафедри іноземних мов Львівського зооветеринарного інституту [40, с. 415]. Нещодавно з ініціативи дирекції Личаківського некрополя та за участі ректорату Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького на його могилі встановлено пам'ятник. На цьому ж полі знаходиться родинна гробниця урядовця, педагога, викладача латинської, грецької, польської та української мов Івана Левицького (1843–1908). На 60 полі розташована гробниця Іллі Кокорудза (1857–1933) – україніста, філолога-класика, видатного педагога. У 1895 році разом з дружиною Іванною переїхав до Львова, викладав українську мову та літературу, старослов'янську граматику в Українській Академічній гімназії у Львові, у 1911–1927 роках – її директор. Зі своїх учительських зарплат вони купили кам'яницю на вулиці Листопада, 40 (тепер Коновальця), у якій займали одну квартиру на другому поверсі. Згодом будинок подарували Товариству «Рідна Школа». Придбали земельну ділянку, збудували і передали дівочій гімназії сучасно обладнаний шкільний будинок на вулиці Моджеєвської, 9 (тепер Іллі Кокорудза), де сьогодні знаходиться Лицей № 5 імені Іванни та Іллі Кокорудзів Львівської міської ради. У заповіті, виконавцем якого виступила його дружина, Ілля Кокорудз відписав свою приватну власність та значні кошти на освітні та благодійні цілі [23; 27]. Неподалік знайшов місце вічного спочинку брат Осипа Роздольського Михайло (1882–1960), котрий студював класичні мови і германістику в університеті міста Грац. Згодом працював викладачем гімназії в Коломиї, пізніше на кафедрі німецької філології Львівського університету [15, с. 220].

На полі 8 знаходиться могила класичного філолога Івана Матковського (1893–1958), котрий працював у Жовківській гімназії [8, с. 257, 260; 19, с. 204], а навпроти, на полі 61, спочиває Теодор Коростіль (1883–1944), викладач грецької та німецької мов в Українській державній чоловічій гімназії у Перемишлі [16, с. 344; 33, с. 81]. На полі 16 похований філолог-класик Ярослав Коржинський (1895–1962), котрий у 1957–1962 роках завідував кафедрою латинської мови Львівського медичного інституту [11, с. 161; 20, с. 112–113]. На сусідньому полі 9 знайшов місце вічного спочинку педагог та освітній діяч, в'язень сталінських таборів Володимир Зубрицький (1888–1978), котрий викладав латинську, грецьку, німецьку та українську мови у навчальних закладах Перемишля та Львова [16, с. 118; 33, с. 78; 34, с. 66].

Неподалік, на полі 19, похований Юрій Мушак (1904–1973) – відомий класичний філолог та перекладач, у 1946–1971 роках – старший викладач, згодом доцент кафедри класичної філології Львівського університету, автор підручників з латинської мови та літературознавчих статей. Переклав українською мовою «Байки» Езопа, окремі твори Платона, Плутарха, Теренція та інших античних авторів [5, с. 342; 16, с. 217; 29, с. 99–127].

На полі 63 знаходиться могила Людвіка Сальо (1853–1915), філолога-класика, викладача латинської, старогрецької та німецької мов у гімназіях Коломиї та Львова [15, с. 226–227]. На цьому ж полі, на жаль, не збереглися могили Івана Добуцака (1883–1965) – викладача латинської та німецької мов в Українській Академічній гімназії та гімназії Сестер Василіянок у Львові [13] та Григорія Наливайка (1860–1924), котрий викладав латинську та грецьку мови у Коломийській гімназії, згодом в Українській Академічній гімназії у Львові, а в 1921–1924 роках був директором її філії [35, с. 61; 38, с. 182]. На сусідньому полі 64 знайшли місце вічного спочинку Стефан Федів (1862–1937), котрий викладав латинську та грецьку мови в Коломийській гімназії, згодом у Станиславівській та Сокальській, з 1900 року – в Українській Академічній гімназії у Львові, у 1924–1926 роках був директором філії [15, с. 234; 38, с. 216], Іван Мандюк (1885–1957), котрий навчав латинської, німецької та української мов у гімназії в Перемишлі [33, с. 85], Ілярій Огоновський (1854–1929) – філолог-класик, священник, викладач класичних мов в Українській Академічній гімназії у Львові [16, с. 358; 19, с. 221; 35, с. 89–90].

На сусідньому полі 84 похований викладач Української Академічної гімназії у Львові, а згодом завідувач кафедри латинської мови у Львівському медичному інституті, філолог-класик Микола Панчук (1886–1960) [11, с. 253; 20, с. 112]. Неподалік спочиває разом зі своєю дружиною Михайло Задорожний (1887–1960) – філолог-класик, батько

професора Богдана Задорожного (1914–2008) [10], багаторічного завідувача кафедри німецької філології Львівського університету, котрий похований у родинній гробниці на полі 70. Михайло Задорожний викладав латинську та грецьку мови і каліграфію у гімназії в Городенці; пізніше – у Коломийській гімназії класичні та українську мови [15, с. 144–145]. Поруч, на полі 85 не збереглась, на жаль, могила філолога-класика Миколи Щербанського (Щербанюка) (1882–1951), котрий протягом багатьох років працював у гімназіях Львова, а згодом на кафедрі класичної філології Львівського університету [41, Т. 2, с. 700; 44].

На сусідньому полі 82 знаходиться родинна гробниця Михайла Дубицького (1889–1944), котрий закінчив Стрийську гімназію (вчився разом з Михайлом Біликом) та Львівський університет. Викладав українську, польську та грецьку мови, математику, природознавство, музику в Стрию та в Долині. Загинув при бомбардуванні радянськими літаками міста Чоп 8 жовтня 1944 року при спробі емігрувати на Захід [12, Т. 1, с. 121].

При головній алеї, на полі 42 похований відомий етнолог, історик та мовознавець Василь Пастущин (1889–1958). Добре володів латинською, грецькою, польською, німецькою та російською, трохи гірше – англійською, французькою і чеською мовами. У 1923–1925 роках викладав грецьку, латинську, німецьку мови та філософію в Українській гімназії імені Володимира Великого в Рогатині. Упродовж кількох наступних років навчав класичних мов в українській гімназії міста Товмача (тепер Тлумач). Працював також у Тернополі, згодом у Львівському університеті, у 1946–1950 роках був завідувачем кафедри класичної філології [2]. Трохи вище, на полі 46 похований у родинній гробниці філолог-класик Роман Ілевич (1890–1920), котрий працював у Коломийській гімназії та Українській Академічній гімназії у Львові [15, с. 118]. На полі 49 розташована гробниця, де знайшов місце вічного спочинку Микола Байрак (1884–1950) – викладач латинської та грецької мов Дрогобицької української гімназії імені Івана Франка [6, с. 61; 9, с. 289–290]. На цьому ж полі – могила Михайла Білика (1889–1970) – відомого філолога-класика, літературознавця, перекладача, педагога. Викладав в гімназіях Городка, Яворова, Стрия, згодом працював у Лодзі, Варшаві, директором гімназії у Холмі. У Стрию був учителем Степана Бандери, Мирослава Любачівського, Олексі Гасина, Григорія Барабаша. У Львівському університеті працював з 1946 до 1965 року, у 1955–1958 роках був завідувачем кафедри класичної філології [5, с. 342; 29, с. 129–173].

Поруч, на полі 50 знайшов місце вічного спочинку Платон Горницький (1884–1972) – філолог-класик, що працював в Українській Академічній гімназії у Львові, а також в гімназії у Перемишлі

[33, с. 75]. На цьому ж полі похований Іван Бабій (1893–1934). З 1920 року викладав класичні мови в Бережанській гімназії. У 1931–1934 роках був директором філії Української Академічної гімназії у Львові. Займаючи посаду директора, Іван Бабій дотримувався усіх розпорядків шкільної влади і підтримував у гімназії систему державного виховання. На цьому ґрунті між ним та деякими учнями виникали конфлікти. За виступ серед гімназійної молоді проти діяльності ОУН застрелений у липні 1934 року у Львові [14, с. 171–174; 16, с. 288].

На полі 33 похований Лука Турчин (1881–1950) – педагог та громадський діяч, котрий викладав німецьку та класичні мови у філії Української Академічної гімназії у Львові [38, с. 216]. На сусідньому полі 21 разом з батьками спочиває Сергій Шарипкін (1941–2020) – філолог-класик, історик античності, доктор філологічних наук (1990), професор (1991). У 1979–1996 роках був завідувачем кафедри латинської мови у Львівському медичному інституті. У коло його наукових інтересів входила історія класичної філології, мікенологія, лінійне письмо Б, латинська медична термінологія, стародавня культура [11, с. 352–353]. Його мама Ольга Клименко (1899–1992) – філолог-германіст, у 1945–1963 роках була старшим викладачем кафедри англійської філології Львівського університету. На цьому ж полі похований Василь Пачковський (1905–1963), котрий студював німецьку і класичну філологію в Інсбруці, був завідувачем кафедри іноземних мов Львівського педагогічного інституту [9, с. 292; 33, с. 224].

Трохи вище, на полі 31, знаходиться могила класичного філолога Броніслава Старецького (1856–1931), котрий працював у гімназіях Самбора, Перемишля, Тернополя [40, с. 425]. Неподалік, на цьому ж полі, спочиває Іван-Юліан Шпитковський (1880–1969), педагог, історик, громадський діяч. У 1908–1939 роках працював у Львові, Коломиї, Бережанах, Бучачі, Добромилі, Перемишлі, викладав історію, латинську, грецьку та українську мови [16, с. 246]. На сусідньому полі 32 похований греко-католицький священник, педагог, громадський діяч, класичний філолог Спиридон Кархут (1869–1931). У 1906 році прийнятий на роботу в Українську Академічну гімназію у Львові, де викладав латинську та грецьку мови. Був першим директором гімназії Сестер Василіянок у Львові у 1906–1909 роках, згодом у 1911–1912 роках. Переклав з давньогрецької мови та видав із власною передмовою «Плютарха життєпись» Перікля, упорядкував для учнів гімназій «Вибір з письм римських елегіків Катулля, Тибулля, Проперція і Овідія» (1911) [17, с. 247; 24, с. 57–59; 38, с. 156–157]. В одній могилі з ним похований його зять Петро Мечник (1885–1953) – відомий педагог, класичний філолог, фольклорист та етнолог, котрий працював,

зокрема, в Українській Академічній гімназії та гімназії Сестер Василянок у Львові [3]. На сусідньому полі 20 спочивають класичний філолог Гнат Гошовський (1846–1903), котрий викладав латинську і грецьку мови у Дрогобицькій, Вадовицькій та Стрийській гімназіях [12, Т. 1, с. 77] та композитор і гімназійний професор Володимир Будзиновський (1864–1933), котрий в Українській державній чоловічій гімназії у Перемишлі навчав польської, латинської, грецької, німецької та української мов, а також каліграфії [33, с. 71]. Поруч, на полі 15 похований Олекса Ковбуз (1885–1966), котрий протягом багатьох років викладав в Коломийській гімназії латинську, грецьку, українську, німецьку та польську мови, а після Другої світової війни працював старшим викладачем на кафедрі класичної філології Львівського університету [15, с. 162–163].

На полі 51, при алеї похований класичний філолог Микола Ластовецький (1872–1962), котрий працював в Українській Академічній гімназії та в гімназії Сестер Василянок у Львові, а після закінчення Другої світової війни викладав латинську мову в Львівському медичному інституті [38, с. 167]. На сусідньому полі 53 знайшов місце вічного спочинку Йосип Степків (1887–1949), котрий навчав латинської та польської мов в Українській Академічній гімназії та гімназії Сестер Василянок у Львові [35, с. 208]. Поруч, на полі 54 похований учений зі світовим іменем, доктор філологічних та історичних наук Соломон Лур'є (1891–1964). Саме на львівський період (1953–1964 роки) припадає розквіт його наукової творчості, зокрема, виходить друком фундаментальна праця «Мова і культура Мікенської Греції» (1957). Він досліджував історію та літературу Стародавньої Греції, вивчав філософію, математику, лінгвістику, займався мікенологією, епіграфією та папірологією [5, с. 341; 29, с. 11–53; 42].

Неподалік, на полі 73 похований філолог-класик, педагог, публіцист Костянтин Лучаківський (1846–1912), котрий працював викладачем в Бережанах та у Львові, був управителем приватної реальної гімназії в Буську [1, с. 128; 16, с. 409]. На сусідньому полі 72 у родинній гробниці – місце вічного спочинку філолога-класика і германіста Едварда Харкевича (1855–1913). У 1892–1911 роках він був директором Української Академічної гімназії у Львові [14, с. 94; 35, с. 46–48]. На цьому ж полі у родинній гробниці похований класичний філолог Сидір Громницький (1850–1937). У 1873–1906 роках викладав латинську та грецьку мови в Українській Академічній гімназії у Львові, у 1906–1918 роках був директором філії [16, с. 395; 38, с. 144]. Поруч, на полі 56 у родинній гробниці спочиває філолог-класик, священик Микола Янович (1879–1968), котрий працював у Тернополі, Бережанах та Львові [1, с. 132; 16, с. 317; 40, с. 430].

На полі 69 похований Юліян Романчук (1842–1932) – політик, громадський та культурно-освітній діяч, педагог, письменник, журналіст, видавець, філолог-класик, один із засновників «Прогресу» (1868), упорядник шкільних підручників, у які разом з Олександром Барвінським (1847–1926) ввів фонетичний правопис [16, с. 382–383]. На полі 58 знайшов місце вічного спочинку Тадей Мандибур (1826–1908), котрий викладав класичні мови в Українській Академічній гімназії у Львові, був також директором державної учительської семінарії в Заліщиках [35, с. 95–96; 37, с. 265]. На цьому ж полі похований Петро Левицький (1840–1894), котрий навчав класичних та української мов у гімназіях Тернополя та Львова [7, с. 166].

На полі 4 не збереглася, на жаль, могила педагога Семена Гуменюка (1879–1912), котрий у Стрийській гімназії викладав українську та латинську мови [12, Т. 1, с. 97]. Врешті, на полі 5 спочиває Аполлон Ничай (1846–1918) – видатний громадський діяч, педагог, один із засновників кооперативної справи в Західній Україні, за фахом – філолог-класик. Викладав українську, латинську та грецьку мови в гімназіях Станиславова. У 1883 році разом з Василем Нагірним створив перший у Львові кооператив «Народна торгівля» [16, с. 165].

Спільним для багатьох з цих людей було те, що вони у різний час працювали в Українській Академічній гімназії у Львові. Найкращі науково-педагогічні сили українства були окрасою її професорського складу. Чимало випускників гімназії згодом стали відомими культурними і громадсько-політичними діячами [14, с. 20].

Характерною рисою середньої освіти того часу була її орієнтація на формування інтелектуального потенціалу нації. Тому вона передбачала пріоритет розумового виховання в поєднанні з релігійно-моральним вихованням учнів на національній основі [17, с. 106]. Професорів Академічної гімназії характеризував високий рівень знань та загальної ерудиції, широке поле діяльності на ниві суспільно-політичної, громадської, просвітницької, наукової та методичної роботи, усвідомлення своєї національно-культурної місії [14, с. 101].

Висновки. Окрім безпосередньої професійної діяльності, котра полягала у викладанні латинської та грецької мов, низка українських класичних філологів володіла широкою сферою наукових зацікавлень.

Мова йде про укладання підручників з латинської та грецької мов, переклади шедеврів античних авторів, дослідження з мовознавства, української літератури, медичної термінології, філософії, педагогіки, історії, етнології, етномузикології, мікенології, епіграфіки, лінійного письма Б.

Пропонована праця сприятиме зростанню інтересу як до розвитку класичної філології

в Західній Україні, так і до Личаківського кладовища у якості привабливого туристичного об'єкта. Перспективи подальших досліджень стосуватимуться вивчення професійної діяльності польських класичних філологів, похованих на території некрополя.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бережанська гімназія. Сторінки історії. Ювілейна книга / (упоряд. Н. Волинець). Бережани–Тернопіль: «Джура», 2007. 1027 с.
2. Гілевич І. Життєвий і науковий шлях етнолог, історика та мовознавця Василя Пастущина (1889–1958). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Вип. 49. 2013. С. 245–272.
3. Гілевич І. Штрихи до біографії Петра Мечника (1885–1953) – педагога, філолога, психолога та етнолога. *Народознавчі зошити*. № 4 (166). 2022. С. 764–789. <https://doi.org/10.15407/nz2022.04.764>.
4. ГІМНАЗІЄ, О НАША ALMA MATER! Українська гімназія в Станиславові: історія, професори, вихованці / упорядкув., передм. І. І. Дейчаківського. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2017. 444 с.
5. Домбровський Р., Чернюх Б. Класична філологія у Львівському університеті (1946–2013). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Вип. 49. 2013. С. 340–349.
6. Дрогобицька українська гімназія імені Івана Франка 1918–1944 роках / Упор. Л. Дутко-Слонська, Л. Ковалів-Гаврищак, Н. Петричка-Гарбузюк, І. Невмержицька. Дрогобич: Посвіт, 2018. 416 с.
7. Ерстенюк М. Від цісарсько-королівської другої гімназії до восьмої школи. 1818–2018. Період перший австрійський. 1818–1918. Львів: Афіша, 2018. 760 с.
8. Жовківщина: історико-мемуарний збірник. Том 2 / ред. і упор. Я. Каліка. Жовква – Львів – Балтимор, 1995. 346 с.
9. Загайська Р. Вітер в долонях: Книга проходів Личаківським цвинтарем. Львів: АПРІОПІ, 2017. 416 с.
10. Задорожний Б., Денисенко С., Семенюк А. Відважні та благородні. Київ, Львів: Духовна вісь, 2014. 108 с.
11. Зіменковський Б. С., Гжеґоцький М. Р., Луцик О. Д. Професори Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького: 1784–2009. Львів: Наутілус, 2009. 472 с.
12. Історія Стрийської гімназії. Том I (1880–1918) / Упоряд. Василь Король. Стрий, 1995. 156 с.; Том II (1918–1932) / Упоряд. Василь Король. Стрий, 1998. 96 с.; Том III (1933–1944) / Упоряд. Василь Король. Стрий, 2000. 92 с.
13. Коваль Р., Романчук О., Базиляк Н., Матлашенко Л. Гімназійний професор Іван Добушак (1883–1965). *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. IX (44). Is. 249. Feb 2021. С. 36–38. <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2021-249IX44-08>.
14. Коцюмбас О. Р. Академічна гімназія у Львові: організація, структура, діяльність (1849–1939): Спеціальність 032 «Історія та археологія». Галузь знань – Гуманітарні науки. Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2021. 265 с.
15. Кочержук М. Українська державна гімназія в Коломиї (1892–1944). Коломия: Вік, 2011. 304 с.
16. Криса Л., Фіголь Р. Личаківський некрополь: путівник. Львів, 2006. 480 с.
17. Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1865–1918 роках). Львів, 1997. 222 с.
18. Лещук Т. Й. Світло великих надій: Документальна повість з гімназійних часів. Львів: Основа, Місіонер, 1996. 480 с.
19. Лупій Г. В. Львівський історико-культурний музей-заповідник «Личаківський цвинтар»: Путівник. Львів: Каменярь, 1996. 367 с.
20. Львівський державний медичний інститут. Львів: Словник, 1994. 328 с.
21. Павленко Л., Звонська Л. Українська класична філологія: бібліографія, історія, персоналії (XVIII–XXI ст.): довідник. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2014. 319 с.
22. Пахолків С. Українська інтелігенція в Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації. Львів: Піраміда, 2014. 612 с.
23. Приватна дівоча гімназія «Рідної Школи» Українського Педагогічного Товариства імені Іллі та Іванни Кокорудзів у Львові / ред.-упоряд. Н. Безкоровайна-Стецьків (та ін.). Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1997. 352 с.
24. Пропам'ятна книга гімназії сестер Василіянок у Львові / Гол. ред. В. Лев. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: НТШ, Український архів, т. XXII, 1980. 334 с.
25. Пропам'ятна книга гімназії сестер Василіянок у Львові. Додаткова частина / Гол. ред. В. Лев. Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто: НТШ, Український архів, т. XXII А, 1984. 111 с.
26. Пропам'ятна книга гімназії сестер Василіянок у Львові. Частина третя / Ред. І. Гургула. Львів: ОСНОВА, 1995. 272 с.
27. Служинська З., Поліщук Р., Матешук-Вацеба І.-О. Ілля та Іванна Кокорудзи – засновники і фундатори приватної дівочої гімназії. Львів: Наукове товариство імені Шевченка. Галицька видавнича спілка, 2017. 694 с.
28. Смольська Л. Філологи-класики Львівського університету: штрихи до портретів. *Іноземна філологія*. Вип. 122. 2010. С. 317–323.
29. Содомора А. Лініями долі. Львів: Літопис, 2003. 376 с.
30. Сокальська Гімназія: Пропам'ятна книга / Ред. колегія: Йосип Канюк, Маркіян Кульчицький, Віра Медицька, Олег Романів (відп. редактор), Володимир Сироїд. Львів; Сокаль, 2001. 504 с.
31. Сулим В. Т. Іноземні мови у Львівському університеті. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Вип. 49. 2013. С. 295–307.
32. Українська гімназія в Холмі. 1940–1944. Книга пам'яті. Львів, 1997. 208 с.
33. Гнаткевич І. Українська державна чоловіча гімназія у Перемишлі Дрогобич: «Відродження», 1995. 304 с.
34. Гнаткевич І. Український інститут для дівчат у Перемишлі. 1895–1995 Дрогобич: «Відродження», 1995. 168 с.

35. Шах С. Львів – місто моєї молодости. Часть III. Цісарсько-королівська Академічна гімназія. Мюнхен: Християнський голос, 1956. 362 с.

36. Ювілейна книга Рогатинської гімназії імені Володимира Великого (Текст): до сторіччя заснування 1909–2009 / упоряд. І. В. Доронюк. Львів: ЗУКЦ, 2009. 688 с.

37. Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові: З нагоди світового з'їзду Львівської Академічної Гімназії у 1991 році та Акту відновлення Першої Львівської Гімназії з 1992 року. Третя частина. Філадельфія, Львів, 1995. 896 с.

38. Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові: На 100-річчя Першого Українського іспиту зрілості 1878–1978. Філадельфія, Мюнхен, 1978. 612 с.

39. Ювілейна книга Української Академічної Гімназії у Львові: На 100-річчя Першого українського іспиту зрілості 1878–1978. Друга частина. Філадельфія, Мюнхен, 1982. 396 с.

40. Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі 1898–1998: До сторіччя заснування / За ред. С. Яреми. Тернопіль; Львів, 1998. 731 с.

41. Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. / Видавнича рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. Т. I: А–К. 716 с. + 112 вкл.; Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. Т. II: Л–Я. 764 с. + 224 вкл.

42. Nicieja S. S. Ogród snu i pamięci. Dzieje Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie oraz ludzi tam spoczywających w latach 1786–2010. Opole, 2011. 544 s.

43. Petrechko O. Professor of the Lviv University Solomon Lurie. *Проблеми гуманітарних наук. Серія: історія*. Вип. 36. 2015. С. 175–185.

44. Stowarzyszenie historyków starożytności. URL: www.stowarzyszeniehistorykowstarozytnosci.uw.edu.pl